

Zona 9 – o nouă zonă în descrierea bibliografică

Valentina CHITOROAGĂ,
Camera Națională a Cărții

Abstract: Autorul prezintă informații despre elaborarea de către specialiștii catalogatori ruși a unui nou standard GOST 7-0-100-2018 pentru descrierea bibliografică, Standardul va înlocui Standardul 7.1.2003, standard interstatal, aplicat în descrierea documentelor și de către centrele de informare și documentare de la noi din țară. Noul standard este elaborat pe baza ediției consolidate (2011) a Descrierii Bibliografice Internaționale Standard ISBD ("International Standard Bibliographic Description"). Standardul 7-0-100-2018 include o nouă zonă – Zona 9 – Zona formei conținutului și a tipului de suport.

Cuvinte-cheie: descriere bibliografică, ISBD ediție consolidată, descriere bibliografică internațională standard, GOST 7-0-100-2018, elemente de descriere bibliografică, Zona 9 - Zona formei conținutului și a tipului de suport.

Abstract: The author presents information on the elaboration by the Russian Cataloguists of a new GOST 7-0-100-2018 standard for the bibliographic description. The standard will replace the Standard 7.1.2003, the inter-state standard applied in the writing of documents, used the information and documentation centres in our country. The new standard is based on the consolidated edition (2011) of the International Standard Bibliographic Description (ISBD). The 7-0-100-2018 standard includes a new area – Area 9 - Content form and media type area.

Keywords: consolidated bibliographic description ISBD, International Standard Bibliographic Description, GOST 7-0-100-2018, elements of bibliographic description, Area 9 - Content form and media type area.

În decembrie 2017 a fost publicată prima redacție a GOST-ului 7-0-100-2018 „Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления” (Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică: Cerințe și reguli generale de alcătuire), elaborat de către Camera Cărții din Rusia, Biblioteca de Stat și Biblioteca Națională a Rusiei, care va intra în vigoare la 1 iulie 2019, și care va înlocui Standardul 7.1.2003.

Noul standard este elaborat pe baza ediției consolidate (2011) a Descrierii Bibliografice Internaționale Standard ISBD („International Standard Bibliographic Description”), ediție elaborată de Grupul de revizuire a ISBD și aprobată de Comitetul Permanent al Secțiunii de Catalogare IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare).

Standardul are drept scop unificarea descrierii bibliografice a tuturor tipurilor

de resurse în conformitate cu normele internaționale, precum și pentru a asigura compatibilitatea datelor în procesul schimbului de informații la nivel național și internațional.

În standard sunt redați trei termeni, definiția cărora a fost actualizată:

iterație – variantă de resursă integrată, publicată pentru prima dată sau după ce a fost actualizată.

preliminari - pagină (-i) de titlu (sau substituentul paginii de titlu) împreună cu verso-ul paginii (-lor) de titlu (sau substituentul paginii de titlu) și celelalte pagini care preced pagina (-ile) de titlu (sau substituentul paginii de titlu).

resursă - obiect artificial sau natural, care servește ca sursă de informații, apărut în orice formă, în orice sistem de semne, pe orice suport fizic.

Standardul 7-0-100-2018 include o nouă zonă – Zona 9 – Zona formei conținutului și a tipului de suport, zonă care înlocuiește termenii folosiți pentru desemnarea generală a materialului, element bibliografic ce urma titlul propriu-zis din Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate, și care nu satisfăcea noile reglementări impuse de modelul conceptual FRBR.

În ediția ISBD 2011, această zonă este amplasată la începutul schemei ISBD fiind numerotată cu cifra zero.

Zona 9 – **Zona formei conținutului și a tipului de suport** cuprinde următoarele elemente bibliografice: forma conținutului, calificarea conținutului și tipul de suport. Ele vor facilita identificarea și selectarea resurselor adecvate la nevoile informaționale ale specialiștilor și utilizatorilor. Prezența acestor elemente este necesară într-un catalog/bază de date care conține înregistrări pentru mai multe tipuri de resurse.

Punctuația folosită în cadrul zonei este următoarea:

- Termenii care indică forma conținutului sunt precedați de punct spațiu [.], cu excepția primului termen, când resursa are mai multe forme de prezentare a conținutului, sau a singurului termen existent, când resursa are o singură formă de prezentare.

- Calificarea conținutului este elementul imediat următor formei conținutului și se

încadrează între paranteze rotunde precedate de spațiu [()]. Dacă pentru calificarea conținutului se folosesc mai mulți termeni, aceștia se despart prin spațiu punct și virgulă spațiu [;].

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului).

- Termenii care indică tipul de suport urmează imediat celor care arată calificarea conținutului și sunt precedați de spațiu două puncte spațiu [:].

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport.

Când resursa descrisă este formată din mai multe tipuri de mediu cu diferite forme de conținut, fiecare set de elemente „forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport” se introduce prin spațiu semnul plus spațiu.

Exemplu: Forma conținutului (calificarea conținutului) : tipul de suport + forma conținutului : tipul de suport.

Sursa principală de informare pentru această zonă este întreaga resursă descrisă.

Descrierea elementelor bibliografice ale zonei 9.

Forma conținutului

Primul element bibliografic al zonei - forma conținutului, **este obligatoriu** și redă forma sub care se prezintă conținutul resursei.

Termeni pentru forma conținutului

Termenii de mai jos se determină în limba și scrierea alese de agenția bibliografică națională, folosindu-se atâția termeni, cât sunt aplicabili resursei descrise:

- mișcare;
- sunet;
- imagine;
- muzică;
- obiect;
- text;
- vorbire;
- program electronic;
- date electronice.

1. Termenul „mișcare” este folosit pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat prin mișcare (de exemplu, notație coregrafică, punere în scenă). Termenul „mișcare” nu se aplică resurselor care conțin imagini în mișcare (de exemplu, cum ar fi înregistrările video).

2. Termenul „sunet” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat de înregistrări de sunete produse de animale, păsări, surse naturale de sunete sau asemenea sunete simulate de vocea umană sau dispozitive digitale.

Termenul „sunet” nu se aplică muzicii înregistrate și înregistrării vorbirii umane.

3. Termenul „imagine” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat printr-o linie, formă, umbră etc., și este destinat percepției vizuale. Imaginea poate fi fixă sau în mișcare (de exemplu, reproduceri de artă, hărți, fotografii, imagini satelitare, stereografii, filme și litografii).

Termenul „imagine” nu se aplică unor astfel de resurse cartografice, cum ar fi globurile, machete de relief, secțiunile transversale, tridimensionale.

4. Termenul „muzică” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat prin tonuri sau sunete în succesiune, combinate într-o secvență specifică, relaționate temporal pentru a produce o compoziție care are unitate de continuitate. Muzica poate fi înregistrată utilizând semne (note), realizate sau înregistrate în formate analogice sau digitale, sub forma unor sunete vocale, instrumentale sau mecanice care au ritm, melodie sau armonie (de exemplu: muzică scrisă, partituri, muzică înregistrată, concerte, opere și înregistrări de studio etc.).

5. Termenul „obiect” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat cu ajutorul formelor naturale și al artefactelor create artificial de om sau de mașină. Obiectele naturale includ obiecte de viață și neînsuflite: fosile și minerale, animale, plante, insecte, probele biologice pe un diapozitiv de microscop etc. Exemple de artefacte, numite și structuri tridimensionale, sunt clădirile, sculpturile, modelele, jucării, echipamente, articole de îmbrăcăminte etc.

6. Termenul „text” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin cuvinte scrise, simboluri și numere (cărți imprimate sau electronice, manuscrise, corespondență, baze de date de reviste și ziare microfilmate).

7. Termenul „vorbit” se utilizează pentru o resursă, a cărei conținut este exprimat

prin voce umană (audiocărți, emisiuni radio, înregistrări de istorie orală, înregistrări de teatru radiofonic pe suport analogic sau digital).

8. Termenul „program electronic” se utilizează pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin instrucțiuni codificate digital și destinate procesării și executării de un calculator (de exemplu, sisteme de operare pe calculator, software aplicativ etc.).

9. Termenul „date electronice” se utilizează pentru o resursă, conținutul căruia este exprimat de date codificate digital, destinate a fi prelucrate de un calculator (de exemplu, date numerice, date de mediu etc. folosite de softuri aplicative pentru a calcula medii, corelații etc. sau pentru a produce machete etc. dar, în mod normal, de obicei neexpuse în formă brută).

Termenul „date electronice” nu se aplică înregistrărilor digitale codificate ale muzicii, vorbirii, sunetelor, precum și a imaginilor și textului reproduse de calculator.

10. Pentru o resursă a cărei conținut nu poate fi exprimat prin nici unul dintre termenii de mai sus, se indică termenul „alte forme”.

Pentru o resursă a cărei conținut este exprimat prin trei sau mai multe forme se indică termenul „forme multiple”.

Dacă resursa include diferite tipuri de conținut care sunt accesibile prin aceleași tipuri de suport (plasate pe același mediu fizic sau reproduse de același dispozitiv) și percepute fără dispozitive, atunci informațiile despre tipurile de conținut sunt indicate prin următoarele reguli.

Dacă tipurile de conținut sunt echivalente, în descriere pot fi redate, în ordine alfabetică, toate tipurile de conținut, separate prin semnul punct.

Exemplu: *Imagine. Text.*

(Exemplul se referă la un album de artă imprimat).

În cazul în care în resursă predomină unul dintre tipurile de conținut, se indică mai întâi forma predominantă apoi cea mai puțin semnificativă.

Exemplu: *Imagine. Mișcare. Text.*

(Exemplul se referă la un CD-ROM, al cărui conținut principal este un videoclip

al unui dans, însoțit de kinetografie cu text explicativ).

Dacă tipurile de conținut nu prevalează, ele sunt considerate minime, aleatoare sau ne semnificative, și în descriere nu se indică.

Exemplu: *Text*.

(Exemplul se referă la o carte tipărită cu un număr mic de ilustrații).

Calificarea conținutului

Calificarea conținutului este un element opțional. Calificarea conținutului are rolul de a clarifica și nuanța forma conținutului. Mai exact, acest element specifică tipul, natura sensorului, dimensionalitatea și/sau prezența ori absența mișcării pentru resursa descrisă.

Pentru calificarea unei anumite forme de conținut, se utilizează termenii de mai jos, și se folosesc atâția termeni câți sunt aplicabili conținutului resursei.

De exemplu, în cazul formei conținutului pentru care s-a folosit termenul „imagine” se folosesc, pentru calificarea conținutului, specificații de mișcare și specificații de dimensionalitate.

Exemple:

Imagine (statică ; bidimensional)ă.

Imagine (mișcare ; tridimensional)ă.

Imagine (interpretativă ; mișcare ; tridimensional)ă.

Termeni pentru specificarea tipului

Pentru specificarea tipului în care este exprimat conținutul se folosesc următorii termeni:

➤ Scris (ă) – conținut exprimat printr-un sistem de notație în scopuri artistice (de exemplu, muzică, dans, punere în scenă);

➤ Interpretat (ă) – conținut exprimat într-o formă audibilă sau vizibilă (de exemplu: înregistrări de interpretări muzicale sau coregrafice, muzică generată de computer);

➤ Cartografic (ă) – conținut reprezentând întreg Pământul, sau o parte a sa, sau un corp ceresc, la orice scară (de exemplu, hărți, atlase, globuri, machete de relief).

Termeni pentru specificarea senzorială

Acest atribut indică prin ce simț uman este perceput conținutul unei resurse și pentru specificarea senzorială se folosesc următorii termeni:

a) vizual - pentru caracterizarea conținutului perceput prin organele văzului;

Exemple: *Mișcare (interpretată, vizuală)*
Muzică (scrisă, vizuală)

b) gustativ - pentru caracterizarea conținutului perceput prin intermediul organelor gustative;

Exemplu: *Obiect (gustativ)*

c) olfactiv - pentru caracterizarea conținutului perceput prin intermediul mirosului;

Exemplu: *Obiect (olfactiv)*

d) auditiv - pentru caracterizarea conținutului prin intermediul organelor de auz;

Exemple: *Sunete (auditive)*

Discurs oral (auditiv)

e) tactil - pentru caracterizarea conținutului prin intermediul organelor de pipăit.

Exemplu: *Imagine (cartografică, fixă, bidimensională, tactilă)*

Text (tactil)

Tipul de suport

Tipul de suport este ultimul element bibliografic al Zonei 9 și aduce informații despre formatul suportului de stocare, în combinație cu tipul instrumentului necesar pentru a reda, vizualiza, executa etc. conținutul resursei. El se completează obligatoriu.

Pentru desemnarea tipului de suport sunt folosiți următorii termeni:

- audio;
- video;
- microscopic;
- microformat,
- nemediat;
- proiectabil;
- stereografic;
- electronic.

Termenii de mai sus, se redau după tipul de conținut (sau caracteristicile sale) cu literă mică, și sunt precedați de semnul două puncte [:].

Termenii pentru tipul de suport se redau în concordanță cu termenii formei de conținut și calificării conținutului.

Termenul „audio” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil prin intermediul dispozitivelor de înregistrare a sunetului și care necesită un audio-player.

Exemplu: *Sunete (auditive): audio.*

Termenul „video” este folosit pentru resursele al cărui conținut este disponibil prin intermediul unui video player. Suporturi folosite pentru a stoca imagini în mișcare sau fixe, proiectate pentru a fi utilizate cu un dispozitiv de redare, precum un videocasetofon sau un DVD player.

Exemplu: *Muzică (interpretată): video.*

Termenul „microscopic” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil prin intermediul microscopului.

Exemplu: *Text (vizual): microscopic.*

Termenul „microformat” este folosit pentru resursele care necesită un cititor de microformate.

Exemplu: *Mișcare (semn): microformat.*

Termenul „nemediat” este folosit pentru resursele al cărui conținut este disponibil pentru utilizare sau percepție și care nu necesită un dispozitiv mediator pentru a fi utilizate/percepute.

Exemplu: *Text (vizual): nemediat.*

Termenul „proiectabil” este folosit pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul echipamentului de proiecție (kinoprojector, diaprojector sau projector).

Exemplu: *Imagine (statică, bidimensională, vizuală): proiectabilă.*

Termenul „stereografic” este utilizat pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul unui vizualizator stereografic sau un aparat stereografic pentru obținerea efectului de tridimensionalitate.

Exemplu: *Imagine (statică, tridimensională, vizuală): stereografică*

nală, vizuală): stereografică

Termenul „electronic” este utilizat pentru resursele al cărui conținut este accesibil cu ajutorul unui computer.

Exemple: *Text (vizual) : electronic.*

Program electronic : electronic.

Pentru resursele la care nu se poate aplica nici unul dintre termenii de mai sus, se aplică termenul „alte tipuri de mediu”.

Exemplu: *Imagine (statică, tridimensională): alte tipuri de mediu.*

Pentru resursele cu conținut mixt, care cuprind mai mult de trei tipuri de suporturi, se aplică termenul „forme multiple”.

Exemplu: *Imagine (statică, bidimensională) : forme multiple.*

Folosirea Zonei 9 în descrierea bibliografică a resurselor va avea următoarele avantaje:

- va dispărea desemnarea generală a materialului care era un element facultativ în schema ISBD;

- termenii folosiți pentru forma conținutului, calificarea conținutului și tipul de suport sunt accesibili;

- utilizatorilor li se asigură noi posibilități de căutare ale resurselor;

- sunt vizibile toate resursele pe diferite tipuri de mediu;

- va facilita schimbul de înregistrări bibliografice între instituții.

Prin urmare, Zona 9 este utilă și importantă în cadrul schemei ISBD.

Referințe bibliografice:

1. ГОСТ Р 7.0.100–2018 "Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления". [Accesat la 10.01.2018]. Disponibil: <http://bookchamber.ru/index.html>.

2. ISBD. International Standard Bibliographic Description. consolidated edition. [Accesat la 10.01.2018]. Disponibil: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_20110321.pdf www.ifla.org/files/.

3. International Standard Bibliographic Description (ISBD). Area 0: Content Form and Media Type Area. [Accesat la 3.01.2018]. Disponibil: http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/area-0_2009.pdf.

4. CĂLUIAN, Catrina. Zona 0 – Zona formei conținutului și a tipului de suport. [Accesat la 3.01.2018]. Disponibil: <http://www.bvau.ro/docs/pdf/bfu13.pdf>.